

DISLEKSIJA

Specifično učno težavo – disleksijo ima kar od 5 do 10 odstotkov otrok.

Zaradi motnje, ki je delno nevrološkega izvora, otrok pri branju zamenjuje črke, morda jih napačno izgovarja oziroma ima na splošno težave z govorjenjem, morebiti je tudi pozabljiv ipd.

Otrok ima težave z branjem, pisanjem, pravopisom in tudi računanjem oziroma z dejavnostmi, ki jih vodi leva polobla možganov, pri mnogih posameznikih z disleksijo pa je delovanje desne možganske poloble bolj učinkovito.

Četudi ti otroci mnogokrat niso sposobni napisati več kot nekaj vrstic naenkrat ali kake napisane besede preprosto ne znajo prebrati, kar pogosto zakrije njihovo resnično znanje in razumevanje snovi, pa so lahko izrazito domiselni pri diskusijah v razredu ipd. Prav pri njih je navadno opaziti dobršno mero ustvarjalnosti.

Disleksija pred starše postavlja pomembno nalogo, saj se morajo z otrokom veliko ukvarjati, hkrati pa je zanimiv izziv za učitelja, ki mora program prilagoditi tako, da bo lahko otrok s specifičnimi učnimi težavami pouku sledil.

Kakšne so specifične učne in vedenjske težave otrok z disleksijo?

Dr. Gavin Reid, škotski psiholog, ki razvija učne programe za učitelje in je avtor knjig o disleksiji, pravi, da omenjene težave nastopajo kompleksno in je težko izpostaviti le nekatera področja otrokovih primanjkljajev. Tako kažejo otroci z disleksijo naslednje značilnosti:

Branje:

- težave pri prepoznavanju glasov, črk, ki jih označujejo, in pri njihovem pomnjenju ter uporabi v besedi;
- težave pri osvajanju glasov in črk iz zaporedja v besedi;

- nadomeščanje ene besede z drugo pri glasnem branju, npr. avto namesto kombi;
- težave v prepoznavanju in tvorbi rim, na primer v pomnjenju otroških rim in zaporedja rim;
- počasno in zatikajoče branje;
- otrok ne bere z veseljem.

Pisanje:

- težave pri pomnjenju pravopisnih pravil;
- napake pri črkovanju;
- napačno zaporedje črk;
- nedosledna raba velikih in malih črk;
- odpor do obsežnejšega pisanja, kar ima za posledico pisni izdelek, ki ni v sorazmerju z otrokovo sposobnostjo ustnega izražanja in dejanskega razumevanja teme;
- včasih nenavadna drža pisala ali nenavadna drža pri sedenju.

Spomin:

- slab kratkoročni in delovni spomin, kar ima za posledico težave v pomnjenju seznamov in navodil;
- tudi znaki slabega dolgoročnega spomina, ki so posledica zmedenosti, neustreznih učnih strategij v času učenja ali slabe organizacijske strukture.

Organizacija:

- slabe organizacijske strategije za učenje – otrok podatke zamenjuje ali napačno razume;
- slaba organizacija učnega časa, gradiva, opreme in predmetov, ki jih otrok potrebuje pri učenju, ko na primer pozabi zvezek za domačo nalogo.

Motorični razvoj:

- težave s koordinacijo in opravi, kot je zavezovanje vezalk na čevljih;
- zaletavanje v opremo v razredu, spotikanje in pogosto padanje.

Govorni razvoj:

- zamenjevanje podobnih glasov;
- slaba izgovarjava;
- težave s povezovanjem glasov v besede;
- slabo zavedanje ritma;
- slaba sintaktična zgradba (na primer slab besedni red v povedi);
- težave pri poimenovanju stvari.

Kdaj že lahko prepoznamo disleksijo?

Že v predšolskem obdobju so za otroka z disleksijo značilne predvsem naslednje težave:

- Otrok je pozabljiv.
- Ima težave pri govorjenju.
- Če se že uči črke, jih zamenjuje.
- Zamenjuje besede, ki podobno zvenijo, ima težave pri pomnjenju črk abecede in zaporedja črk.
- Otrok ima težave s koordinacijo, nehote se denimo zaletava v mize, stole.
- Slabo ima razvite finomotorične spretnosti – ne zna si denimo zavezati vezalk na čevljih.
- Počasi se odziva na določene naloge.
- Pri določenih nalogah ne vztraja dalj časa.
- Če je disleksija prisotna v družini, je večja verjetnost, da jo ima tudi otrok.

Diagnoza je nujna!

Otrok z disleksijo kaže odpor do šole, strah ga je branja, ne zmore organizirati svojega dela, ob vsem tem pa je morda tarča posmeha sošolcev in v najslabšem primeru sprva tudi učitelja. Otroci s specifičnimi učnimi težavami so pogosto označeni za lene in površne, zaradi česar se znajdejo v začaranem krogu. Starši oziroma učitelji, ki opazijo, da določene naloge pri otroku povzročajo stisko, zmedenost, se morajo o morebitnih rešitvah pogovoriti s strokovnimi delavci.

Če otrok ima opisane težave, je stiskanje pesti in upanje, da bo minilo samo od sebe, nesmiselno. »Disleksijo rada primerjam z izgubo vida ali sluha. Otroke s senzornimi primanjkljaji vseskozi dobro razumemo, bolj poredko pa pomislimo, da so otroci z

disleksijo tudi ovirani v življenju,« pravi doc. dr. Marija Kavkler, defektologinja, ki v okviru društva BRAVO za otroke s specifičnimi učnimi težavami in Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani posebno pozornost posveča prav otrokom z disleksijo.

Otrok potrebuje diagnozo, ki je za vse, še najbolj pa zanj – veliko olajšanje. Zakaj?

Otrokov uspeh je v prvi vrsti odvisen od njegovega samospoštovanja, to pa ob težavah, ki se pojavljajo že na samem začetku šolanja, vztrajno kopni. Le kako ne bi, ko pa je otroku nerodno, ker proti koncu prvega ali drugega razreda še vedno ne more prebrati besede »muca« in ne zmore rešiti preproste matematične uporabne naloge, saj preprosto ne razume navodil?

Pomoč otroku z disleksijo

»Za otroke z izrazito disleksijo oziroma s primanjkljaji na posameznih področjih učenja so bila sprejeta navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo. Tako imajo ti otroci pravico do bolj intenzivne pomoči in prilagoditev v okviru rednega šolanja. Imajo več časa za pisanje, pišejo lahko z računalnikom, znanje izkažejo ustno, v dveh delih itd. Nikoli ne smemo oštevati nekoga zaradi nečesa, česar ne zmore! Lahko mu samo pomagamo. Učitelj, ki zna dobro delati z otroki s posebnimi učnimi težavami, bo pomagal vsem otrokom v razredu,« razloži doc. dr. Marija Kavkler.

Podobno kot učitelj v šoli pa naj bi otroku z disleksijo pomagali tudi starši doma – z eno izjemo: dom ne sme postati otrokova druga šola, temveč mora ostati podporno okolje.

Za nezavedno učenje v krogu družine je veliko možnosti. Na družinskih izletih lahko skozi igrice utrjujemo hitrost predelovanja podatkov, spomin, organizacijo in branje. Med obiskom v muzeju, nakupovanjem ter z besednimi in slikovnimi igrami se bo otrok kratkočasil in se hkrati utrjeval v dejavnostih, ki jih potrebuje v šoli.

»Zavzemam se za to, da bi javnost čim bolj ozavestili o disleksiji in bi jo starši ter učitelji čim bolj zgodaj prepoznali,« pojasni doc. dr. Marija Kavkler. »Pravočasna pomoč je namreč odločilnega pomena za to, da se otrok ne bo ukvarjal samo z učnimi težavami, ampak bo vzporedno razvijal tudi svoja močna področja.«